

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж 3417/23
17.01.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Јелене Стојилковић, председника већа, Татјане Лемајић и Станиславе Митровић, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа пуномоћник Тања Стефановић, адвокат из Београда, ул. Жарка Вуковића Пуцара бр. 5/9, против тужене Републике Србије – Министарства правде, коју заступа законски заступник Државно правобранилаштво, Београд, ул. Косовска бр. 31, ради накнаде нематеријалне и материјалне штете, одлучујући о жалбама тужиоца и тужене, изјављеним против пресуде Вишег суда у Београду П 11518/18 од 15.3.2023. године, у седници већа одржаној дана 17.01.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ПОТВРЂУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Београду П 11518/18 од 15.3.2023. године у делу става првог изреке којим је обавезана тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, исплати износ од 3.000.000,00 динара са законском затезном каматом на наведени износ почев од дана пресуђења 15.3.2023. године, до исплате, у ставу другом и трећем изреке, и у том делу жалбе тужиоца и тужене **ОДБИЈАЈУ**, као неосноване.

ПРЕИНАЧУЈЕ СЕ пресуда Вишег суда у Београду П 11518/18 од 15.3.2023. године у преосталом делу става првог изреке, тако што се **ОБАВЕЗУЈЕ** тужена Република Србија - Министарство правде да тужиоцу АА из ... на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе, исплати износ од још 2.000.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од 15.3.2023. године, као дана пресуђења, до исплате, у року од 15 дана од дана пријема писменог преписа пресуде, док се тужбени захтев преко износа од 5.000.000,00 динара, а до траженог износа од 8.488.000,00 динара, са траженом каматом, **ОДБИЈА** као неоснован.

ОБАВЕЗУЈЕ СЕ тужена да тужиоцу на име накнаде трошкова другостепеног поступка исплати износ од 155.600,00 динара, у року од 15 дана од дана пријема писменог отправка пресуде.

ОДБИЈА СЕ захтев тужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Пресудом Вишег суда у Београду П 11518/18 од 15.3.2023. године, ставом првим изреке, обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободе исплати износ од 3.000.000,00 динара, са законском затезном каматом почев од дана пресуђења 15.03.2023. године, до исплате, док се у преосталом делу, преко досуђеног, а до траженог износа од укупно 8.488.000,00 динара, односно за износ од још 5.488.000,00 динара, са законском затезном каматом на наведени износ почев од пресуђења до исплате, тужбени захтев тужиоца одбија као неоснован.

Ставом другим изреке, одбијен је као неоснован тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се тужена обавезе да му на име накнаде материјалне штете на име измакле користи због нереализоване дивиденде настале неоснованим лишењем слободе и боравком у притвору у трајању од 1061 дан у периоду од 13.11.2007. године до 08.10.2010.године, исплати износ од 12.742.869,00 динара са законском затезном каматом и то: на износ обрачунате дивиденде за 2007. годину од 967.571,00 динара почев од 01.01.2008. године до исплате, на износ обрачунате дивиденде за 2008. годину од 7.598.640,00 динара почев од 01.01.2009. године до исплате и на износ обрачунате дивиденде за 2009. годину од 5.592.532,00 динара од 01.01.2010. године до исплате.

Ставом трећим изреке обавезана је тужена да тужиоцу на име накнаде трошкова парничног поступка исплати износ од 329.350,00 динара.

Против наведене пресуде тужилац је благовремено изјавио жалбу, побијајући је, а како то произлази из навода жалбе, у одбијајућем делу става првог изреке, у ставу другом и трећем изреке, због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права. Трошкове другостепеног поступка опредељено је тражио.

Тужена је благовремено изјавила жалбу, побијајући је у усвајајућем делу става првог изреке и ставу трећем изреке због битне повреде одредаба парничног поступка, погрешно и непотпуно утврђеног чињеничног стања и погрешне примене материјалног права. Трошкове другостепеног поступка опредељено је тражила.

Испитујући правилност побијане пресуде у смислу одредбе члана 386 Закона о парничном поступку (“Службени гласник РС”, бр. 72/11 ... 18/20), апелациони суд је оценио да је жалба тужиоца делимично основана, а жалба тужене неоснована.

У првостепеном поступку нису причињене повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1, 2, 3, 5, 7 и 9 Закона о парничном поступку, на које

другостепени суд пази по службеној дужности, нити битна повреда из тачке 12 истог члана, на коју се неосновано указује у жалби тужиоца. Изрека првостепене пресуде је разумљива, не противречи сама себи нити разлозима пресуде, а у образложењу пресуде првостепени суд је навео јасне и потпуне разлоге о одлучним чињеницама.

Према утврђеном чињеничном стању, против тужиоца је вођен кривични поступак у коме му је стављено на терет извршење кривичног дела злоупотреба службеног положаја у саизвршилаштву из члана 359 став 4 у вези става 3 и 1 КЗ у вези члана 33 КЗ. Тужилац је лишен слободе дана 13.11.2007. године, а притвор му је одређен решењем истражног судије Посебног одељења Окружног суда у Београду од 16.11.2007. године на основу члана 142 став 1 тачка 1, 2 и 5 ЗКП. Притвор му је продужаван више пута, најпре на основу одредбе члана 142 став 1 тачка 1 и 5 ЗКП, а након тога на основу одредбе члана 142 став 1 тачка 1 ЗКП, сходно решењима Вишег суда у Београду – Посебног одељење. Тужилац се сам одазвао позиву полиције на дан када му је одређен притвор, није бежао, нити је за њим расписивана потерница. Решењем Вишег суда у Београду – Посебно одељење од 24.9.2010. године усвојен је предлог браниоца оптуженог тј. тужиоца, прихваћено је јемство и стављена хипотека у корист Републике Србије, те је тужилац дана 08.10.2010. године пуштен на слободу.

Кривични поступак који је вођен против тужиоца као окривљеног је правноснажно окончан пресудом Вишег суда у Београду – Посебно одељење К.По1 121/10 од 24.9.2010. године, која је потврђена пресудом Апелационог суда у Београду – Посебно одељење Кж1 По1 34/16 од 12.4.2017. године, а којом је оптужени ослобођен оптужбе да је извршио кривично дело злочиначко удруживање из члана 346 став 1 Кривичног законика, као и продужено кривично дело злоупотреба положаја одговорног лица у саизвршилаштву из члана 234 став 3 у вези става 1 Кривичног законика. Тужилац је био у притвору у периоду од 13.11.2007. године до 08.10.2010. године.

У време када је лишен слободе тужилац је био оснивач, законски заступник и једини члан привредног друштва "...” д.о.о. ..., са уделом од 100%. Након тужиоцевог лишења слободе, наведено предузеће је наставило несметано да функционише и обавља своју делатност, до данашњег дана. Тужилац се пре подношења тужбе у овом поступку дана 27.7.2017. године обратио надлежној Комисији Министарства правде Републике Србије, ради накнаде штете коју је претрпео због неоснованог лишења слободе, али захтеву није удовољено.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је закључио да је тужена у обавези да сходно одредби члана 584 став 1 тачка 1 Законика о кривичном поступку ("Службени гласник РС" бр.72/11 и 101/11), тужиоцу накнади нематеријалну штету коју је претрпео због неоснованог лишења слободе. Првостепени суд је, ценећи објективне и субјективне околности као што су дужина неоснованог лишења слободе (1060 дана), услове притвора, тежину и природу кривичног дела које је тужиоцу стављено на терет, углед који је тужилац уживао у својој средини, медијску пропраћеност случаја, године живота тужиоца (годиште ...), применом одредбе члана 200 став 2 Закона о облигационим односима закључио да правична накнада за овај вид штете коју је тужилац претрпео због неоснованог лишења слободе износи 3.000.000,00 динара. Водећи рачуна о значају повређеног добра и циљу коме накнада служи, те да се њоме не погодује тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом по закључку првостепеног суда у преосталом делу до траженог износа од 8.488.000,00

динара тужбени захтев тужиоца је превисоко опредељен. На досуђени износ накнаде нематеријалне штете тужиоцу припада сходно одредби члана 277 Закона о облигационим односима законска затезна камата почев од дана пресуђења па до исплате.

По ставу апелационог суда, чињенично стање је утврђено потпуно и поуздано, правилном и савесном оценом изведених доказа и то сваког доказа посебно, свих доказа као целине и на основу резултата целокупног доказног поступка правилном применом одредбе члана 8 ЗПП, а жалбом парничних странака утврђено чињенично стање се ни не доводи у сумњу.

Међутим, приликом одмеравања висине правичне накнаде за претрпљену штету првостепени суд је погрешно применио материјално право садржано у одредби члана 200 став 2 Закона о облигационим односима, због чега је побијана одлука у одбијајућем делу става првог изреке морала бити преиначена.

Чланом 5 став 5 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода измењена у складу са Протоколом бр. 11 ("Службени лист СЦГ" - Међународни уговори, бр. 9/2003, 5/2005, 7/2005, "Службени гласник РС - Међународни уговори", бр. 12/2010, 10/2015), гарантује се право свакоме ко је био ухапшен или лишен слободe на обештећење, а то се право заснива непосредно на дејству Конвенције, независно од постојања одговарајуће регулативе у националном законодавству. Право на слободу је једно од виталних права човека и оно се у демократским правним системима штити на енергичан начин. То право се у тим истим правним системима може и озбиљно ограничавати, али само на законом прописан начин и само из законом прописаних разлога. Могуће је и да ограничење слободe једног лица буде последица неправилног рада надлежних органа у погледу којих законодавац с једне стране, прописује одговарајуће механизме за њихово процесно санирање (попут на пример, система редовних и ванредних правних лекова у кривичном поступку), а с друге стране, установљава и одговарајући механизам за накнаду штете лицима која су неосновано лишена слободe, као и лицима која су неосновано осуђена.

Устав Републике Србије у члану 35. прописује да ко је без основа или незаконито лишен слободe, притворен или осуђен за кажњиво дело има право на рехабилитацију, накнаду штете од Републике Србије и друга права утврђена законом (став 1.). Свако има право на накнаду материјалне или нематеријалне штете коју му незаконитим или неправилним радом проузрокује државни орган, ималац јавног овлашћења, орган аутономне покрајине или орган јединице локалне самоуправе (став 2.). Закон одређује услове под којима оштећени има право да захтева накнаду штете непосредно од лица које је штету проузроковало (став 3.).

Висина новчане накнаде нематеријалне штете због неоснованог лишења слободe утврђује се у складу са одредбом члана 200. Закона о облигационим односима и има за циљ материјалну сатисфакцију због Уставом заштићених права и добара, каква су слобода и права личности. Душевни болови због повреде слободe и права личности представљају јединствен вид штете који обухвата све штетне последице везане за личност оштећеног проистекле из неоснованог лишења слободe. Накнаду штете суд одмерава узимајући у обзир све објективне и субјективне околности као што су трајање

лишења слободе, тежина и природа кривичног дела које је оштећеном стављено на терет, углед који је оштећени уживао у својој животној и радној средини, животно доба оштећеног и породично стање у време лишења слободе, занимање и друге чиниоце који утичу на природу, тежину и трајање душевних болова изазваних лишењем слободе.

Имајући у виду све утврђене околности релевантне за одмеравање висине накнаде нематеријалне штете, животну доб (тужилац је у време притварања имао 36 година) и породично стање тужиоца у време лишења слободе, природу кривичног дела које је стављено на терет тужиоцу, реакцију средине у којој је живео, а нарочито трајање притвора (у конкретном случају 1060 дана), Апелациони суд у Београду налази да тужиоцу припада правична новчана накнада за овај вид нематеријалне штете у укупном износу од 5.000.000,00 динара. Наведени износ одговара значају повређеног добра и циљу коме служи та накнада, док је у преосталом делу тужбени захтев тужиоца за накнаду нематеријалне штете неоснован, будући да би се досуђивањем већег износа погодовало тежњама које нису спојиве са њеном природом и друштвеном сврхом у смислу одредбе члана 200 став 2 Закона о облигационим односима.

Како је одлуком првостепеног суда обавезана тужена да по овом основу тужиоцу исплати износ од 3.000.000,00 динара, то је преиначена одлука у одбијајућем делу става првог изреке побијане пресуде и тужена обавезана да поред досуђеног износа на име накнаде нематеријалне штете за претрпљене душевне болове због неоснованог лишења слободе тужиоцу исплати износ од још 2.000.000,00 динара, а одбијен је захтев преко тог износа па до траженог износа од 8.488.000,00 динара.

На досуђени износ новчане накнаде тужилац има право на законску затезну камату, сходно одредби члана 277 став 1 Закона о облигационим односима, почев од дана доношења првостепене пресуде па до исплате, како то правилно закључује и првостепени суд.

Насупрот жалбеним наводима тужене, досуђивањем нижих износа не би била пружена одговарајућа сатисфакција тужиоцу и не би се могла постићи друштвена сврха коју је законодавац имао у виду утврђујући у корист оштећеног лица право на правичну новчану накнаду за претрпљену нематеријалну штету.

Одлучујући о делу захтева тужиоца за накнаду материјалне штете на име измакле користи због нереализоване дивиденде услед једностраног раскида уговора закљученог између Привредног друштва "...” д.о.о. ... и ЈКП “Градска чистоћа” правилно је првостепени суд одбио захтев тужиоца у том делу као неоснован. Наиме, тужилац тужбени захтев за накнаду материјалне штете заснива на наводима да је у моменту када је лишен слободе између П.Д. “...” д.о.о. ... чији је једини члан тужилац и ЈКП “Градска чистоћа” био закључен уговор, који је ЈКП “Градска чистоћа” једнострано раскинула јер је тужилац лишен слободе, те је на тај начин спречена реализација уговора и прихода друштва до висине уговорене вредности, односно добити у складу са дотадашњим просечним резултатима пословања. Изгубљена добит у пословању друштва истовремено је значила измаклу корист од дивиденде за оснивача.

Имајући у виду одредбе члана 139, 183 и 271 Закона о привредним друштвима првостепени суд најпре правилно закључује да привредно друштво као самостални

правни субјект има сопствену имовину одвојену од имовине чланова друштва, која као таква егзистира све док привредно друштво постоји, док члан друштва има свој удео у тој имовини и право на исплату дивиденде уколико је остварена добит пословањем у претходној пословној години, при чему тужилац право на исплату дивиденде остварује без обзира да ли се налази у притвору или не, посебно имајући у виду да је у току поступка утврђено да је наведено привредно друштво наставило да послује и обавља несметано своју делатност и након тужиочевог лишења слободе, а и данас послује.

Такође, правилно првостепени суд оцењује да је раскид уговора од стране ЈКП “Градска чистоћа” околност која се не може довести у адекватну везу са радњама тужене Републике Србије. У току поступка тужилац није ни тврдио, нити доказивао да је дошло до злоупотребе овлашћења државног органа или да су надлежни државни органи поступали ван оквира својих овлашћења, те није доказано постојање узрочно последичне везе између радњи органа тужене и евентуалне штете коју би тужилац претрпео сходно одредби члана 231 Закона о парничном поступку, те правилно првостепени суд закључује да у конкретном случају у погледу захтева за накнаду материјалне штете нема места примени одредбе члана 154 и 155 ЗОО, а у вези одредбе члана 172 ЗОО.

Насупрот жалбеним наводима тужиоца којима неосновано указује да је основни разлог раскида уговора од стране ЈКП “Градска чистоћа” чињеница да је тужилац био лишен слободе, у току поступка првостепени суд је утврдио да је раскид конкретног уговора последица одлуке Управног одбора ЈКП “Градска чистоћа” и оснивача Града Београда, с обзиром да се уговори са добављачима ревидирају, из чега се изводи закључак да уговори, те с тога и конкретан уговор је био подложен ревизији и да би могао да буде раскинут и за случају да тужилац није био лишен слободе и да против њега није вођен поступак.

Такође, насупрот жалбеним наводима тужиоца којима се указује на његову активну легитимацију, правилно је првостепени суд оценио да имовина привредног друштва, чији је тужилац једини члан јесте одвојена од имовине тужиоца, па у ситуацији све да је и П.Д. “...” д.о.о. заиста претрпело штету услед једностраног раскида уговора од стране ЈКП “Градска чистоћа”, ово привредно друштво је имало могућност да од друге уговорне стране захтева накнаду штете због неоснованог раскида уговора, а није доказано да је уговор неосновано раскинут, те за истицање оваквог захтева тужилац не би био активно легитимисан, већ привредно друштво које је претрпело штету.

Насупрот жалбеним наводима правилна је оцена суда да тужилац није доказао постојање узрочне везе између притвора који је тужиоцу одређен и штете која је према наводима тужбе тужилац трпи услед неисплаћивања дивиденди, као последице једностраног раскида уговора од стране ЈКП “Градска чистоћа”. Осим тога, све и да је привредно друштво остварило добит, то само по себи не значи да би тужилац остварио право на дивиденду, јер се по усвајању финансијских извештаја за пословну годину, добит прво распоређује за покриће губитака из ранијих година (уколико их има) и за резерве, ако су предвиђене посебним законом, а тек након тога за дивиденду. Такође, плаћање дивиденде може се, али не мора, одобрити одлуком о расподели добити усвојеном на редовној седници скупштине, којом се одређује износ дивиденде и рок за исплату дивиденде, што говори у прилог закључку суда да захтев за накнаду

материјалне штете није основан, односно поред тога што тужилац није доказао постојање адекватне узрочно-последичне везе, спорно је било и само постојање материјалне штете јер тужилац није доказао и да се није налазио у притвору, да би извесно и по редовном току ствари остварио добит коју потражује.

Приликом доношења другостепене одлуке, цењени су и остали жалбени наводи тужиоца и тужене, али је овај суд закључио да се истима не доводи у сумњу законитост и правилност побијане одлуке, те да су исти ирелевантни за другачију одлуку суда, а с обзиром на напред изнето правно становиште.

Одлука о трошковима парничног поступка је потврђена с обзиром да је донета правилном применом одредби члана 150, 153 и 154 Закона о парничном поступку, а висина одмерена у складу са важећом Тарифом о наградама и накнадама трошкова за рад адвоката и Таксеном тарифи, те да преиначење првостепене одлуке у делу захтева за нематеријалну штету није утицало на одмерену висину досуђених трошкова парничног поступка.

Како је тужилац успео у поступку по жалби, то је обавезана тужена да тужиоцу на име трошкова другостепеног поступка, а сразмерно успеху тужиоца у поступку по жалби плати за састав жалбе износ од 33.000,00 динара, на име таксе на жалбу износ од 58.800,00 динара и на име таксе на другостепену пресуду износ од 63.800,00 динара, односно укупно износ од 155.600,00 динара, одмерено према важећој АТ и ТТ.

Имајући у виду да тужена није успела у поступку по жалби, то јој нису признати трошкови другостепеног поступка, сходно одредби члана 165 Закона о парничном поступку.

Из изнетих разлога, применом одредбе члана 390, 394 тачка 4 и члана 401 тачка 2 Закона о парничном поступку (“Службени гласник РС”, бр.72/11 ... 18/20), одлучено је као у изреци.

**Председник већа – судија
Јелена Стојилковић с.р**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић